

Tuija Huuki tekee parhaillaan väitöskirjaa aiheesta maskuliinisuuksien rakentaminen, sosiaalinen status, väkivalta ja välttäminen koulussa.

Koulukiusaaminen on väkivaltaa

Termillä koulukiusaaminen voidaan vähätellä fyysistä tai henkistä väkivaltaa. Väkivallan kitkemisen lähtee ilmapiirin iduista.

Usein saatetaan ajatella, että kiusaaminen on väkivaltaa silloin kun se tapahtuu esimerkiksi potkien tai lyöden, mutta epäsuora, kun se tapahtuu sanoin, ilmein ja eristämällä, ei pidetä yhtä vakavana. Tällöin voi käydä niin, että samaa asiaa, joka aikuisten maailmassa on selkeää väkivaltaa, nimitetään koulussa vain kiusaamiseksi.

Näin ajattelee Oulun yliopiston projektitutkija **Tuija Huuki**, jonka mukaan termi koulukiusaaminen kuvaa hyvin pitkään jatkunutta haitantekoa, mutta muuten termi on monessa suhteessa sekä kevyt että kapea.

Tuija Huuki, joka itsekin on koulutukseltaan luokanopettaja ja erityisopettaja, näkee ongelmallisena kiusaamisen ja väkivallan välisen yhteyden. Koulukiusaamiseksi luokitellaan joidenkin määritelmien mukaan vasta puoli vuotta jatkunut toiminta, mikä on jo Tuija Huukin mukaan aivan liikaa. Hän painottaa, että jo pelkkä väkivallan uhka riittää.

– Termi koulukiusaaminen sulkee pois valtavan määrän väkivaltaa, joka ei täytä pitkäaikaisuuden tunnusmerkkejä, mutta voi olla erittäin kohtalokasta kohteen kannalta. Jo ”tavallisella” piiloisella väkivallalla voi olla voimakas identiteettiä muokkaava ja tuhoava vaikutus.

– Miten opettajakaan voi puuttua sellaiseen, jonka olemassaoloa ei ymmärrä, Tuija Huuki miettii.

Kun vielä 70–80-luvuilla oppilaita saatiin haukkua vammaiseksi tai idiootiksi, nykyisin kiusaaminen liittyy sukupuolisuuteen, jolloin homottelu ja huorittelu on yleistä.

Väkivaltaa vähätellään

Tuija Huuki näkee koulussa kaksi puolta – virallisen ja epävirallisen. Kun virallinen koulu yrittää sivistää, epävirallinen koulu taas perustuu paremmuusajattelulle, hierarkialle ja kilpailulle. Hänen mielestään Suomessa väkivaltaa yhä vähätellään. Tämän voi päätellä siitä, että väkivaltarikosten rangaistukset ovat yhä lieviä verrattuna vaikkapa talousrikoksiin.

– Väkivalta toimii myös kontrollikeinona. Oppilaat tietävät, kuka on missäkin

valta-asemassa, kenellä on varaa tehdä mitään. Jokelassakin oppilaat vaikuttavat heti tietävän, kuka ampuja oli. Jos itsellä on huono sosiaalinen asema ja tekee jotain, mikä ylittää omat kirjoittamattomien normien mukaiset valtuudet, vaikkapa ostaa erikoisen vaateen, ylempää valta-asemassa olevat laittavat jollain tavalla ruotuun, kuten pilkkaamalla tai eristämällä. Jos ei ole valtaa, ei voi ilmaista mielipidettään julkisesti saati puuttua.

Tuija Huuki kertoo, että tämän vuoksi viimeisimmissä tutkimuksissa onkin kiinnitetty huomiota siihen, miten saataisiin oppilaat, joilla on korkeaa sosiaalista valtaa, asettumaan poikkiteloin väkivallan edessä.

Yhteisöllistä vastuuta kaivataan

Tuija Huuki tietää, miten tärkeää jokaiselle on tulla kuulluksi ja saada arvostusta. Jos oppilas kokee, ettei häntä oteta vakavasti ihmisenä, sillä voi olla vaurioittavaa merkitystä loppuiksi tai ainakin asian paikkaaminen voi viedä vuosia. Moni pelkää olevansa kiusaajien seuraava uhri. Tuija Huuki korostaa, että kiusaamisessa on kyse ihmisarvon ja ihmisoikeuksien loukkaamisesta. Olisi tärkeää, että jokainen oppilas kykenisi asialliseen työtoveruuteen toisen kanssa. Hän uskoo, että vain harvoin koulukiusatuista tulee myöhemmässä elämässä työpaikkakiusajia.

Tuija Huuki ihmettelee, miksi nuorten pahoinvointiin ja yleistyvään psyykkiseen oirehdintaan määrätään vain lisää

lääkkeitä, mutta ei paneuduta niihin olosuhteisiin, jotka saavat nuoren voimaan huonosti. Sosiaalista yhteisvastuuta tulisi painottaa jo päiväkodissa ja aina kun tulee uusi lapsi tai oppilasryhmä taloon. Jokaisen tulisi kantaa vastuuta omalta osaltaan, ettei ketään jätetä yksin.

Kilpailukulttuuri vaikuttaa

Tuija Huuki on huolissaan siitä, että myös koulua muokataan siihen suuntaan, että oppilaat pärjäisivät yhä paremmin kilpailuyhteiskunnassa. Tulisi saada aikaan yhteiskunnallista arvokeskustelua siitä, miksi kilpailukulttuuria pidetään niin tärkeänä? Hän ei näe hyvänä viimeaikoina

keskusteluissa ollutta suuntausta, jonka mukaan opetusta oltaisiin siirtämässä entistä varhaisemmassa vaiheessa aineenopettajille. Tällöin opettajat keskittyisivät entistä enemmän asiasisällön opettamiseen, eivätkä tietäisi kaikkia oppilaita välttämättä edes nimeltä.

Tyttöjen toivotaan olevan kilttejä ja sopeutuvaisia, pojilta hyväksytään helpommin huonokin käytös.

– Yleisesti pojat käyttävät väkivallan suoria muotoja ja tytöt epäsuoria. On valitettavaa, että poikien väkivalta nähdään reiluna ja terveenä, kun taas tyttöjen epäsuora väkivalta kieron ja patologisena. Pojilta hyväksytään enemmän näkyviä väkivallan elementtejä sisältävää toimintaa, kuten leikkitteluita ja normien rikkomista ja niihin saatetaan jopa rohkeuden nimissä kannustaa. Pojille opetetaan,

Kiusaamisessa on kyse ihmisarvon ja ihmisoikeuksien loukkaamisesta.

että heidän on lunastettava paikkansa poikien ja miesten yhteisöissä ”tosi miheyttä” osoittavilla suorituksilla, jotka erottavat heidät ”nörteistä” ja tytöistä.

Yhteiskunnallinen keskustelu tarpeen

Tuija Huuki kertoo, että myös koululuampumisiin ei ole yksittäistä syytä. Tähänastisista kouluampujista voidaan kuitenkin päätellä, että aseiden helppo saatavuus, oppilaan marginaalinen asema yhteisössä ja sosiaalisen tukijärjestelmän epäonnistuminen ovat osaltaan vaikuttaneet näiden tilanteiden syntymiseen. Tuija Huukin mukaan pelkkä aselakien uudistaminen ei mitenkään riitä. Poliittisten päättäjien tulisi olla selvillä uusista tutkimustuloksista, jotta tiedettäisiin,

mitä oikeasti kannattaa tehdä. Tulisi myös uskaltaa kysyä, onko yhteiskunnassamme ja kulttuurissamme oikeasti jotain vialla?

Yhteiskunnallisten arvojen epäkohtia heijastanee osaltaan Helsingin Sanomien uutinen 14. tammikuuta työstä, joka oli laatinut kiusaajistaan tappolistan.

– Ottaen huomioon, minkälaisia henkilökohtaisia painajaisia moni lapsi ja nuori elää koulussa joka päivä, en hämmästy kyseisen tytön mietteitä. Meiltä jää kysymättä, mikä satuttaa sinua niin paljon, että sinusta tuntuu, että sinun on satutettava jotakuta toista parantukseksi? Tappolistat eivät synny tyhjästä.

– Sosiaalinen ja poliittinen keskustelu on edelleen koulusurmien jälkeen käymättä, Tuija Huuki sanoo.

...jo pelkkä väkivallan uhka riittää.